

5.3 Vahingontekorikokset *Reino Sirén*

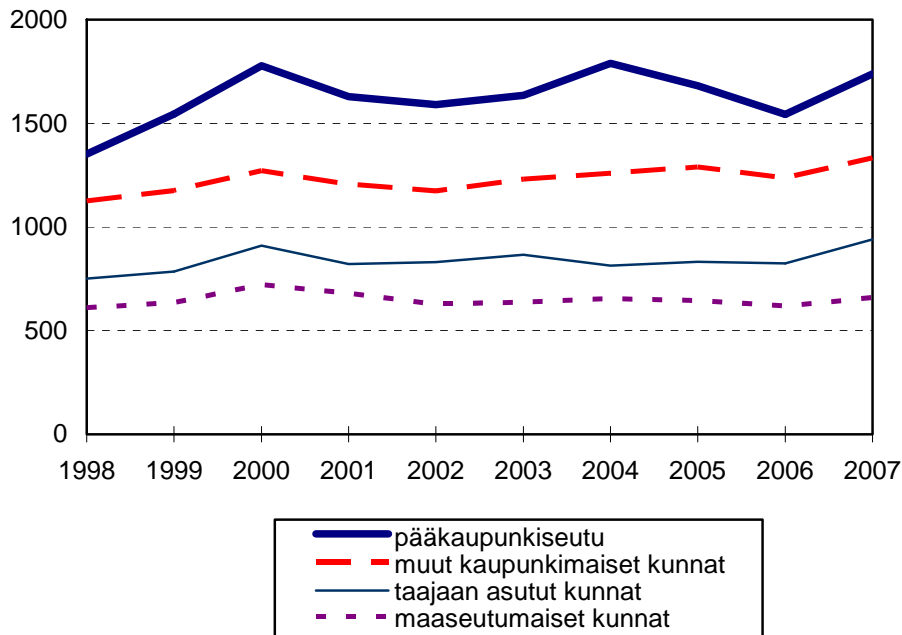
	1998	1999	2000	2001	2002
Vahingonteko, lievä vahingonteko (RL 35:1,3)	41 557	44 691	50 189	47 163	45 870
Törkeä vahingonteko (RL 35:2)	204	213	276	238	427
Yhteensä	41 761	44 924	50 465	47 401	46 297
<i>Muutos %</i>	+3%	+8%	+12%	-6%	-2%
	2003	2004	2005	2006	2007
Vahingonteko, lievä vahingonteko (RL 35:1,3)	48 124	49 970	50 075	48 112	53 657
Törkeä vahingonteko (RL 35:2)	236	243	229	248	218
Yhteensä	48 360	50 213	50 304	48 360	53 875
<i>Muutos %</i>	+4%	+4%	+0%	-4%	+11%

	<i>tammi- kesäkuu 2005</i>	<i>tammi- kesäkuu 2006</i>	<i>tammi- kesäkuu 2007</i>	<i>tammi- kesäkuu 2008</i>
Vahingonteko, lievä vahingonteko (RL 35:1,3)	23 055	21 870	25 402	26 782
Törkeä vahingonteko (RL 35:2)	106	127	107	108
Yhteensä	23 161	21 997	25 509	26 890
<i>Muutos %</i>	-3%	-5%	+16%	+5%

Laskettu Tilastokeskuksen luvuista

Poliisin tietoon tulleiden vahingontekorikosten määrä on viimeisten kymmenen vuoden aikana vaihdellut noin 40 tuhannen ja runsaan 50 tuhannen välillä. Vuonna 2007 poliisin tietoon tuli 53 900 vahingontekorikosta, joka oli 11 prosenttia enemmän kuin edellisvuonna. Vuoden 2008 tammi-kesäkuussa rikoksia tilastoitiin viisi prosenttia enemmän kuin alkuvuonna 2007.

Kuten muutkin omaisuusrikokset, vahingonteot ovat väkilukuun suhteutettuna yleisempiä suurissa kaupungeissa kuin pienemmällä paikkakunnilla tai maaseudulla. Kehitys on aluetyypeittäin, lukuun ottamatta pääkaupunkiseutua, ollut samankaltainen, vailla suuria muutoksia. Vuonna 2007 vahingontekorikokset kuitenkin lisääntyivät kaikissa aluetyypeissä (kuvio 58).

Kuvio 58 Poliisin kirjaamat vahingontekorikokset 15 vuotta täyttäneen väestön 100 000 asukasta kohti vuosina 1998–2007

Vahingonteosta maksettujen vakuutuskorvausten perusteella (vuonna 2002) vahingonteosta kohdistui 40 prosenttia kotitalouksiin ja 60 prosenttia yrityksiin ja yhteisöihin. Rahamääräisesti yritysten ja yhteisöjen saamat korvaukset olivat noin puolet korvausten kokonaissummasta (Suomen vakuutusyhtiöiden keskusliitto 2003).

Kotitalouksiin kohdistuneiden rikosten piirteitä ja kehityssuuntaa on selvitetty tarkemmin valtakunnallisissa haastattelututkimuksissa. Niiden mukaan kotitalouksien omaisuuteen kohdistuneiden vahingontekojen määrä on vähentynyt lähes puoleen vuodesta 1980 (Heiskanen ym. 2001). Samanaikaisesti vahingonteosta on ilmoitettu poliisille yhä useammin, mikä on viime vuosiin saakka lisännyt tilastoituja vahingontekoja (Sirén 2008).

	1980	1988	1993	1997	1997*	2003*	2006*
Vahingontekoja (tuhatta)	142	129	134	133	102	88	79
Poliisitutkintaan johtaneiden tapausten osuus	9%	15%	22%	24%	22%	31%	24%

Lähteet: Heiskanen ym. 2001; Hakamo ym. 2006; Sirén 2008.

* Uuden laskentatavan mukaan.

Vuoden 2006 haastattelututkimuksen mukaan vahingonteosta aiheutui kotitalouksille noin 26 miljoonan euron vahingot. Korvauksia kotitaloudet saivat 8 miljoonaa, joten niiden nettovahingoksi jäi 18 miljoonaa euroa (Sirén 2008). Summat ovat samaa suuruusluokkaan kuin kolme vuotta aikaisemmin.

Yleisimmin eli kolmessa tapauksessa neljästä vahingonteko kohdistui kotitalouden käytössä olleeseen autoon (taulukko 22). Runsaassa kymmenesosassa tapauksista oli kyse polkupyörien tai muiden kulkuvälineiden osien vahingoittamisista. Vahinkojen rahallisesta kokonaissummasta autoihin kohdistuneet teot muodostivat kaksi kolmasosaa.

Vuosina 1989–2006 tehdyissä kyselyissä 4–6 prosenttia suomalaisista on kertonut autonsa tahallisesta vahingoittamisesta viimeksi kuluneen vuoden aikana (Heiskanen ym. 2004; Sirén 2008). Vuonna 2006 osuus oli 4,3 prosenttia, miltei sama kuin vuonna 2003. Suomen luvut ovat alle eurooppalaisen keskitason. Kahdeksassa Länsi-Euroopan maassa vuonna 1996 keskimäärin 8 % vastaajista oli joutunut vastaavan rikoksen kohteeksi (Mayhew & van Dijk 1997).

Taulukko 22 Vahingontekojen kohteet vuoden 2006 haastattelututkimuksessa

Auto	72 %
Kulku- ja kuljetusvälineiden osat	9 %
Rakennuksen osat	3 %
Polkupyörät	3 %

Lähde: Sirén 2008; vuoden 2006 uhrihaastattelututkimuksen perusaineisto.

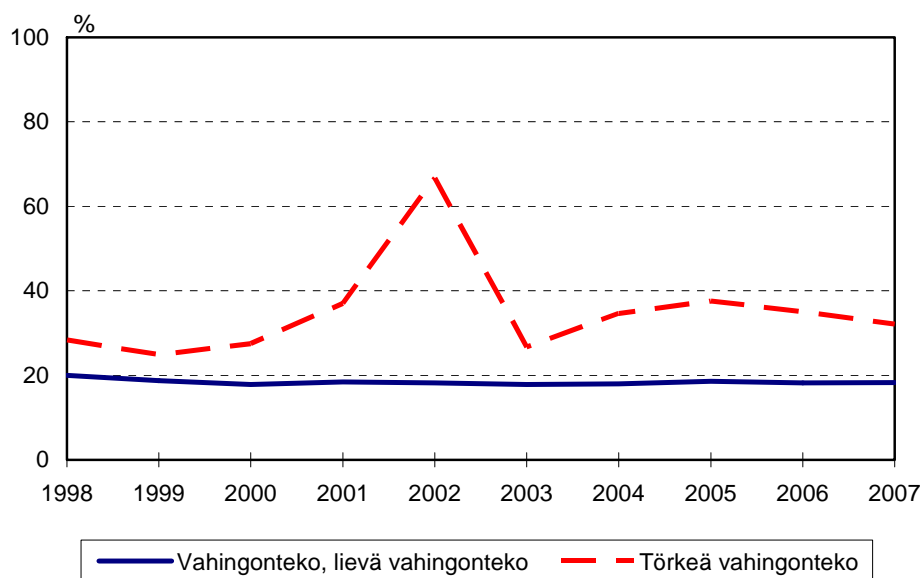
Yhteisöjen ja yritysten omaisuuteen kohdistuneista vahingonteosta näkyvimpiä ovat luvattomat graffitit. Helsingissä niiden ehkäisemiseksi perustettiin vuonna 1997 ns. Stop Töhryille -projekti. Projektin taholta arvioidaan töhryjen ja luvattomien graffitien määrän laskeneen alle kymmenesosaan vuodesta 1999 ja aktiivisten tekijöiden parista tuhannesta vajaan sataan. Projektiin on osoitettu vuosittain noin miljoona euroa. Projektia on myös arvosteltu suurena pidettyjen kustannusten vuoksi sekä nollatoleranssi-periaatteen soveltamisen takia. Esimerkkinä vahingontekojen kustannuksista mainittakoon Helsingin kaupungin liikennelaitos, jolle ilkeväkivallasta koitui kustannuksia vuonna 2007 noin puoli miljoonaa euroa.

Nuorten rikoskäyttäytymistä koskevien tutkimusten mukaan 15–16-vuotiaiden keskuudessa (peruskoulun yhdeksännen luokan oppilaat) seiniin piirtely ja muu omaisuuden vahingoittaminen on harvinaistunut jaksolla 1995–2004 (Kivivuori & Salmi 2005). Vuonna 1995 tällaisiin tekoihin kertoi syyllistyneensä 33 prosenttia tämänikäisistä nuorista, kymmenen vuotta myöhemmin 22 prosenttia nuorista. Vuonna 2002 helsinkiläisistä yhdeksäsluokkalai-

sista pojista kuitenkin vielä lähes joka viides (19 %) myönsi syyllistyneensä yleisöpuhelimien, katulampun tai ikkunan tahalliseen rikkomiseen (Kivivuori & Savolainen 2003).

Vahingontekorikosten selvitysprosentti

(Tavallisten) vahingontekojen ja lievien vahingontekojen selvitysprosentti on vuosina 1998–2007 ollut lähes vakio. Poliisi on selvittänyt saman vuoden aikana noin joka viidennen tietoonsa tulleen rikoksen. Törkeiden vahingontekojen selvitysprosentti on korkeampi. Vuoden 2002 selvitysaste oli poikkeuksellisen korkea.

Kuvio 59 Vahingontekorikokset: selvitettyjä rikoksia (%) vuoden aikana poliisin tietoon tulleista rikoksista 1998–2007

Yhteenveto

- Vuonna 2007 poliisin tietoon tuli 54 000 vahingontekorikosta. Määrä on kymmenvuotisjakson suurin, rikosten määrän vaihdeltua aikaisemmin 40 tuhannesta 50 tuhanteen vuodessa.
- Kotitalouksien omaisuuteen kohdistuneiden vahingontekojen määrä on vähentynyt 2000-luvulla.
- Kotitalouksien kohdalla yleisin vahingonteon kohde on auto. Vuoden 2006 kyselyssä noin neljä sadasta kotitaloudesta ilmoitti autoon kohdistuneesta vahingonteosta.
- Tutkimusten mukaan 15–16-vuotiaiden (peruskoulun yhdeksännen luokan oppilaat) seiniin piirtely ja muu vahingonteko on harvinaistunut jaksolla 1995–2004.
- Yhteisöjen omaisuuteen kohdistuneista vahingonteista näkyvimpiä ovat luvattomat graffitit. Ehkäisyprojektin tuloksena Helsingissä graffitien määrän arvioidaan vähentyneen kymmenesosaan 1990-luvun lopun tilanteeseen verrattuna.